

DET MIDLERTIDIGE
VÆKSTFORUM

Vækst og konkurrenceevne -
sammenfattende oplæg
fra det midlertidige vækst-
forum for Region Sjælland.

Et grundlag for den fremtidige
erhvervsudviklingsstrategi

April 2006

I løbet af det sidste halve års tid har vi i det midlertidige vækstforum for Region Sjælland haft til opgave at skabe grundlaget for den erhvervsudviklingsstrategi, som det regionale vækstforum, som nedsættes efter 1. april 2006, skal udarbejde.

Et grundlag for en fremtidig erhvervsudviklingsstrategi

► Denne publikation er ikke en erhvervsudviklingsstrategi, men et oplæg, der sammenfatter konklusionerne af det midlertidige vækstforums arbejde, og som kan danne grundlaget for erhvervsudviklingsstrategien.

Vi har været vidt omkring i vores drøftelser. Vi har kortlagt det regionale erhvervsmæssige udgangspunkt. Vi har fået gennemført en række analyser, som kan give inspiration til tilrettelæggelsen af den fremtidige indsats. Desuden har vi identificeret en række vigtige udfordringer, som det i det fremadrettede arbejde er vigtigt at forholde sig til.

Hensigten med arbejdet har været at sikre, at det basale grundlag i forhold til udarbejdelsen af en egentlig regional erhvervsudviklingsstrategi, er gjort og kan præsenteres for det regionale vækstforum for Region Sjælland, som tager over efter 1. april 2006.

I dette oplæg fremlægger vi derfor resultatet af vores arbejde og kommer med nogle få konkrete bud på, hvordan de vigtigste udfordringer kan håndteres. Resultatet skal ses som et indspil til det videre strategiske arbejde i forhold til den regionale erhvervsudvikling i regionen.

Der skal i den forbindelse træffes mange valg. Men vi er i det midlertidige vækstforum enige om, at man også fremover bør fastholde og hele tiden have for øje, at målet er, at der skabes vækst i Region Sjælland - økonomisk vækst, beskæftigelsesmæssig vækst og vækst i kompetencer.

Region Sjælland udgør et varieret udviklingsbillede med vækstcentre, yderområder, byer og landdistrikter, som rummer forskellige udfordringer og muligheder, men har det til fælles, at de er hinandens forudsætninger for vækst og udvikling. I den forbindelse er det også væsentligt at udnytte nærheden til hovedstaden aktivt. Det er en væsentlig udfordring for det regionale vækstforum at sikre, at der skabes vækst i hele Region Sjælland.

Derfor skal indsatsen fokuseres på de områder, som vi ved har betydning for regional vækst i en globaliseret verden. Vi ved, at virksomhedernes evne til at skabe innovation og til at anvende ny teknologi er afgørende for den regionale konkurrenceevne. Vi ved, at evnen til at skabe nye virksomheder, der overlever og skaber vækst er afgørende. Og vi ved, at uddannelse, opkvalificering og tilpasning af kompetencer til erhvervslivets behov er afgørende for den regionale konkurrenceevne. >>

Virksomhederne i de forskellige sektorer og brancher har forskellige forudsætninger for vækst og udvikling. Det er en vigtig opgave for det regionale vækstforum at sikre gode vækstvilkår og gode rammebetingelser for det regionale erhvervsliv.

De enkelte dele af Region Sjælland har forskellige forudsætninger for vækst. Men vi skal også drage fordel af de forskellige styrker, som findes i forskellige dele af regionen. Vigtige medspillere er virksomheder, uddannelses- og forskningsinstitutioner og offentlige myndigheder i hele regionen.

Vi har alle et medansvar for at udvikle vores region og sikre, at Region Sjælland fremover er et godt sted at drive virksomhed, uddanne sig, bo og arbejde.

I dette oplæg peger vi indledningsvis på en række erhvervsmæssige styrkepositioner, som vi har i Region Sjælland i kraft af det lokale og regionale erhvervsliv.

Dernæst udpeges en række overordnede udfordringer, som regionen blandt andet har i kraft af sin geografi. Der peges efterfølgende på en række mere specifikke udfordringer, som der må tages hånd om, hvis erhvervslivet skal sikres gode muligheder for vækst og udvikling. Endelig peges der på en række organisatoriske udfordringer.

Det er vores håb, at det regionale vækstforum efter 1. april 2006 vil have gavn af de drøftelser, overvejelser, analyser og kortlægninger, som vi har gennemført i det midlertidige vækstforum.

Vi ser også fremover frem til en konstruktiv debat om den erhvervsmæssige udvikling af Region Sjælland.

Læs mere om det midlertidige vækstforum på www.vfsj.dk.

Det midlertidige vækstforum for Region Sjælland

- *Amtsborgmester Kristian Ebbensgaard, Roskilde Amt (formand)*
- *Borgmester Henning Jensen, Næstved*
- *Adm. direktør Michael Buur Trærup, SCA Packaging Flamingo*
- *Forhenværende rektor, lektor Henrik Toft Jensen, Roskilde Universitetscenter (RUC)*
- *Formand Mads Andersen, 3 F*
- *Borgmester Bjørn Dahl, Roskilde*
- *Direktør Susanne Folmer, Lykkeberg A/S*
- *Borgmester Ivan Hansen, Sorø*
- *Direktør Jørgen Haukohl, Rambøll Danmark*
- *Amtsborgmester Hans Jørgen Holm, Vestsjællands Amt*
- *Gårdejer Henrik Høegh, Holeby*
- *Direktør Preben Knorrenborg, Selandia Slagelse*
- *Adm. direktør Jesper Kring, Kring Office A/S*
- *Direktør Birgit Hartvig Larsen, Grønt Center*
- *Byrådsmedlem René Milo, Greve*
- *Amtsborgmester Bent Normann Olsen, Storstrøms Amt*
- *Regionsdirektør Finn Rohde, Danske Bank*
- *Borgmester Jens Stenbæk, Tornved*
- *Direktør Steffen Stræde, Knuthenborg Safari Park*
- *Rektor Susanne Stubgaard, Næstved Gymnasium & HF*
- *Adm. direktør Palle Svendsen, Delfi Technologies A/S*
- *Borgmester Hans Ole Sørensen, Rødby*
- *Formand Lars Aarup, Danske Anlægsgartnere*

- *HK-Formand Jorun Bech, RAR i Roskilde Amt*
- *Malermester Willi Becke, RAR i Storstrøms Amt* □

NUAIR

Radioaktivitet

Indledning

Dette oplæg sammenfatter arbejdet i det midlertidige vækstforum for Region Sjælland. Det overordnede udgangspunkt for arbejdet har været globaliseringens betydning for erhvervsudviklingen i Region Sjælland. Som resultat af arbejdet peges der i dette oplæg på en række tiltag og anbefalinger, som det midlertidige vækstforum vurderer, er centrale for at styrke de regionale rammebetingelser til fordel for de sjællandske virksomheder.

► Det midlertidige vækstforum anbefaler særligt, at:

- Region Sjælland - og ikke mindst de sjællandske virksomheder samt viden- og uddannelsesinstitutioner - ser sig selv i global sammenhæng, men også ser nærheden til Hovedstaden, Øresundsregionen og Tyskland som et aktiv og udnytter de muligheder, som nærheden giver i form af infrastruktur og tværgående samarbejde. Samtidigt understreger det midlertidige vækstforum, at det er vigtigt at udvikle regionen og dens erhvervsliv ved at trække på sine egne potentialer.
- Det midlertidige vækstforum anbefaler at der fremover blandt andet satses på:
 - Udvikling og etablering af flere vækstiværksættere ved hjælp af målrettet rådgivning ved at oprette "rugekasser", netværk, mentorordninger, lettere adgang til venturekapital m.m.
 - Styrkelse af innovationsindsatsen i regionen gennem dannelse af netværk og øget informationsindsats
 - Øget kompetence- og uddannelsesniveau i mindre og mellemstore virksomheder
 - Styrkelse af uddannelsesniveaet fra folkeskolen over erhvervsuddannelser til højere videregående uddannelser med det mål at skaffe relevant og kompetent arbejdskraft til erhvervslivet
- Udvikling af turismeerhvervet med fokus på Region Sjælland og på nærheden til Hovedstaden/Øresundsregionen samt med øget fokus på innovation og markedsføring
- Udvikling af yderområder med henblik på at gøre hele regionen attraktiv for erhvervsudvikling og bosætning.
- Den regionale erhvervsudviklingsstrategi fokuserer på vækst i regionen og bygger på både regionens nuværende erhvervsmæssige styrker samt på nye væksterhverv.
- Den regionale erhvervsudviklingsstrategi medvirker til at skabe synergi mellem de enkelte indsatsområder i strategien for derigennem at få en effektiv udnyttelse af regionens ressourcer.

Det midlertidige vækstforum foreslår på den baggrund eksempelvis følgende konkrete handlinger:

- Det regionale vækstforum skal sætte dagsordenen

for udviklingen af de regionale erhvervspolitiske rammebetingelser til gavn for regionens virksomheder

- Branding af købstæderne som led i tiltrækning af videnarbejdere
- Øget offentlig-privat samarbejde
- Sikring af eksisterende erhvervsfremmekompetencer
- Projekt for bruger- og medarbejderdrevet innovation
- Fokus på etablering af et Green Power Cluster
- Tiltrækning af videnmedarbejdere
- Etablering af rugekasser for vækstiværksættere
- Sikre øget adgang til risikovillig kapital
- Dialog om uddannelsesudvikling
- Produkt- og konceptudvikling for helårsturisme
- Kortlægning af yderområdernes potentialer.

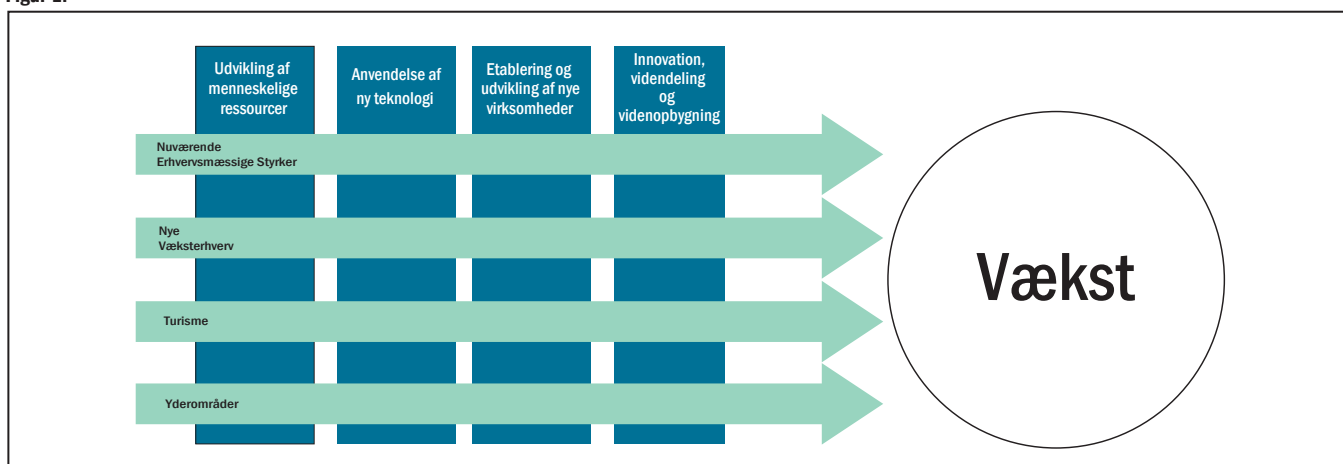
Med udgangspunkt i lov om erhvervsfremme, herunder særligt de fire indsatsområder, som har særlig betydning for den regionale vækst: Udvikling af menneskelige ressourcer, anvendelse af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder samt innovation, videndeling og videnopbygning, kunne en ramme omkring vækstforums arbejde være som illustreret i figur 1.

Det midlertidige vækstforum for Region Sjælland har drøftet en række generelle principper, som bør gælde for de konkrete initiativer, som det regionale vækstforum skal medvirke til at igangsætte, herunder via EU-strukturfondsmidler. *Principper for det gode projekt er:*

- Der skal være **klare kriterier** for et projekt: *Hvad* skal det rette sig mod, *hvem* er målgruppen, *hvornår* skal det være gennemført, og *hvem* har ansvaret for projektets gennemførelse?
- Projekter skal **fremme sammenhæng**: Prioritering af projekter, der går på tværs af geografi og på tværs af organisationer - og gerne med samarbejdspartnere uden for regionen.
- Projekter skal sætte **"det bedste hold"** uden hensyntagen til snævre geografiske eller organisatoriske interesser.
- Støtte gives til **udvikling** - ikke til drift.

□

Figur 1.

Globaliseringens muligheder

Region Sjælland i en globaliseret verden - udgangspunktet skal tages i de erhvervmæssige styrkepositioner.

► Den vigtigste årsag til de store erhvervspolitiske forandringer i disse år er globaliseringen. Verden opleves mindre, og markederne bliver større. Globaliseringen indebærer vidtgående ændringer i produktions- og markedsstruktur, og mulighederne for at skabe vækst og udvikling afhænger af virksomhedernes evne til at klare sig i den globale konkurrence.

Globaliseringen åbner nye døre for de danske virksomheder, men giver også nye udfordringer. Det sjællandske erhvervsliv under ét er i dag kendetegnet ved mange små og mellemstore virksomheder, som i høj grad producerer til hjemmemarkedet og i mindre omfang eksporterer til udlandet. Det er typisk ikke vækstorienterede virksomheder.

Det er denne virkelighed, som det regionale vækstforum for Region Sjælland må tage udgangspunkt i, når der skal lægges en fremadrettet strategi for erhvervsudviklingen. Vækstforum må arbejde på at skabe positive effekter af globaliseringen, hvilket blandt andet kan opnås ved at fokusere på regionens potentialer for værdiskabelse i de forskellige globaliserede produktionskæder i regionen¹.

Forslag til handling:

Det regionale vækstforum skal sætte dagsordenen

Det midlertidige vækstforum ser det som en vigtig opgave at påvirke politiske dagsordener, som har betydning for regionens erhvervsliv. Det gælder i forhold til nationale erhvervspolitiske udspil og lovforslag mv., som har betydning for erhvervsudviklingen. Og det kan være i forhold til trafikinfrastruktur, reformer på uddannelses- og forskningsområdet og andre overordnede rammebetingelser, som har betydning for den regionale erhvervsudvikling. Vigtige emner for vækstforum er at medvirke til at sikre et mobilt og effektivt arbejdsmarked på Sjælland samt trafikale systemer, som tilgodeser pendlernes behov, så erhvervslivet kan få den arbejdskraft, det har brug for.

Regionale erhvervmæssige styrkepositioner

Det eksisterende erhvervsliv i Region Sjælland udgør en stor del af grundlaget, når der skal skabes vækst og udvikling i regionen. Det er derfor af stor betydning, at de sjællandske virksomheder får de bedst mulige vækstbetingelser. Det er en vigtig udfordring, at den regionale erhvervspolitiske indsats fremover understøtter de erhvervmæssige styrkepositioner, som regionen har.

¹ Tyge Kjær: "Region Sjælland - Forslag til en fremtidig erhvervsudviklingsstrategi", oplæg til det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, januar 2006.

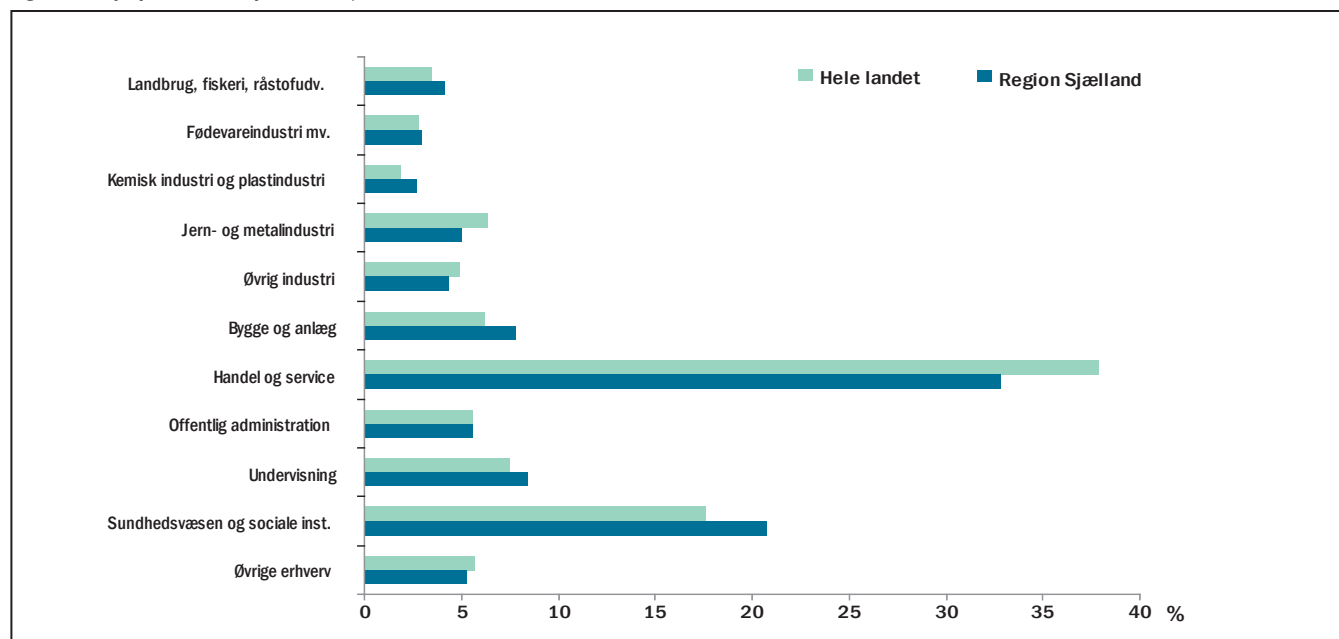
Derudover er det vigtigt, at det regionale vækstforum er på forkant med hensyn til at understøtte nye potentielle styrkepositioner, som på længere sigt kan blive vigtige for den regionale vækst og beskæftigelse.

Region Sjælland har i dag ca. 333.000 arbejdspladser, offentlige såvel som private. Beskæftigelsesmæssigt er det især handel og service, sundhedsvæsenet samt industrien set under et, der fylder noget. I forhold til landet som helhed findes der i Region Sjælland forholdsvis mange industriarbejdspladser inden for kemisk industri og plastindustri. Ligeledes findes der mange arbejdspladser inden for bygge og anlæg.

Siden 1997 har der været en samlet stigning i antallet af arbejdspladser i Region Sjælland på ca. 2.500, hvilket dækker over et fald på 5.200 inden for industrien, en stigning i serviceerhvervene på knap 8.850 samt en mindre tilbagegang inden for øvrige erhverv².

Det samlede tab af arbejdspladser inden for industrien dækker over et stort tab af arbejdspladser inden for den lavteknologiske industri og en pæn fremgang inden for den højteknologiske industri, der primært kan tilskrives medicinalindustrien. Analysen viser tydeligt, at jo lavere teknologiniveau des flere arbejdspladser mistes der i industrien. >>

Figur 2. Arbejdspladser fordelt på brancher, 2004.

Kilde: www.statistikbanken.dk/PEND1.1

² Povl A. Hansen, "Teknologiniveauer, erhvervsstruktur og innovation i Region Sjælland", RUC 2006, udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland.

Størst har tilbagegangen været inden for den lavteknologiske industri, hvor godt 4.000 arbejdspladser er mistet siden 1997, hvilket er 78 pct. af alle mistede arbejdspladser i industrien som helhed. Tilbagegangen har især været stor inden for brancherne fremstilling af fødevarer, bryggerier og tobak samt inden for træ, pap og papir samt grafisk industri.

Den her skitserede udvikling giver et godt billede af nogle af de udfordringer erhvervslivet står over for i disse år. De lavteknologiske erhverv udfordres af især konkurrencen fra lavtlønslande, og det er i stigende grad inden for den højteknologiske produktion, at Danmark - og Region Sjælland - kan gøre sig gældende i fremtiden.

En analyse af udgangspunktet for vækst i Region Sjælland med hensyn til den erhvervsmæssige specialisering inden for de erhverv, der primært orienterer sig på markeder uden for Region Sjælland, viser, at regionen i forhold til landet som helhed beskæftigelsesmæssigt er specialiseret inden for ³:

- fødevarer,
- maskiner,
- plast,
- farma,
- medico,
- glas & vinduer samt byggematerialer.

Specialiseringen inden for den farmaceutiske industri er særlig høj og i fortsat vækst.

Udover det etablerede erhvervsliv findes der i regionen en række spirende perspektivrige erhvervsområder, som kan danne et godt udgangspunkt for en fremtidig indsats fra det regionale vækstforums side.

Et af disse erhvervsområder er energi & miljø, som det midlertidige vækstforum har fået lavet en pilotundersøgelse af ⁴.

Et godt eksempel: Energi & miljø - et erhvervsområde på vej i Region Sjælland

Energi & miljø er et eksempel på et spirende erhvervsområde (klynge), hvor det ville være oplagt at lave en fokuseret regional indsats, da regionen allerede i dag har et spirende og perspektivrigt erhvervsliv inden for netop dette område⁵. Den nye regionale satsning kunne kaldes "Green Power Cluster".

Samspillet mellem byer, yderområder og omverdenen

Det regionale vækstforum må også forholde sig til regionens særlige geografiske og erhvervsmæssige udgangspunkt. Det regionale vækstforums virke skal ses i forhold til:

- Region Sjælland som en selvstændig region
- Region Sjælland i samspil med metropolen København
- Region Sjælland i forhold til resten af Danmark
- Region Sjælland i et grænseregionalt samarbejde (Sverige og Tyskland)
- Region Sjælland som en region i regionernes Europa.

³ Copenhagen Economics og Inside Consulting: "Udgangspunkt for vækst i Region Sjælland", 2005, udarbejdet for Erhvervs- og Byggestyrelsen.
^{4, 5} Oxford Research: "Klynger i Region Sjælland", udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland.

Region Sjælland er i sig selv en region med store interne forskelle. Alle udviklingsmæssige tiltag må nødvendigvis ske med afsæt i de lokale forudsætninger. Det regionale vækstforum har en særlig forpligtelse til at sikre hensynet til regionens yderområder. Der er i disse år tendens til, at væksten koncentrerer sig i byerne, herunder ikke mindst de større byer. Udviklingsinitiativer i yderområderne kan derfor med fordel ske i samspil med de kompetencer, institutioner mv., som findes i byerne. Byerne skal omvendt også kunne fungere som regionale lokomotiver. Et afbalanceret samspil mellem byer og yderområder er en væsentlig udfordring i forhold til at sikre gode vækstvilkår i hele regionen.

Region Sjælland skal altså i erhvervspolitisk henseende være "noget i sig selv". Men det er også helt oplagt at udnytte den nære beliggenhed til hovedstaden og drage fordele af det allerede eksisterende samspil på en lang række områder. Herudover bør regionen udnytte de regionale styrkepositioner i samspillet med andre danske - og europæiske - regioner. Region Sjælland indgår som en væsentlig delmængde af den fælles dansk-svenske Øresundsregion og har derudover også tætte samarbejdsrelationer til Tyskland.

Samspillet med hovedstadsregionen er afgørende for den regionale erhvervsudvikling i Region Sjælland. Beliggenheden tæt på en metropol giver regionen en række fordele, men også en række ulemper i forhold til andre regioner. Der er således blevet peget på, at de erhvervspolitiske muligheder i forskellige dele af Region Sjælland afhænger af to grundlæggende geo-

grafiske forhold, nemlig afstanden til hovedstadsområdet og graden af urbanisering⁶. Når disse to forhold kombineres, kan der identificeres fire typer lokalområder, som har forskellige udviklingsmuligheder og strategisk kan satse på forskellige tiltag.

En traditionel tilgang ville være at områder, der ligger tæt på hovedstadsregionen med en høj grad af urbanisering, fx kan forfølge en strategi om at tiltrække virksomheder fra hovedstadsregionen, mens urbaniserede områder, der ligger langt fra hovedstadsregionen måske i højere grad kan have glæde af at satse på fx iværksætteri. Mindre urbaniserede områder tæt på hovedstadsregionen kan fx forfølge en strategi om øget bosætning, mens mindre urbaniserede områder langt fra hovedstadsregionen kan satse på fx turisme.⁷

Overgangen mellem område-typerne er naturligvis glidende, og mange af de nye kommuner vil indeholde både by- og landområder.

Fra provinsby til købstad

De lavere huspriser kombineret med den relative korte transporttid til hovedstaden har blandt andet betydning for, at mange vælger at bosætte sig rundt omkring i Region Sjælland. En god trafikal infrastruktur er en nødvendig forudsætning herfor.

På længere sigt er det sandsynligt, at mange pendlere vil overveje muligheden for at skifte jobbet i hovedstaden ud med et i nærheden af, hvor de bor. Dette forudsætter dog, at der fremover vil ske en udvidelse af jobmulighederne >>

⁶ Henrik Halkier: "Region Sjælland - flere strenge at spille på?", udarbejdet til det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, januar 2006.

⁷ Inspireret af Henrik Halkier: "Institutions, Discourse and Regional Development", PIE Peter Lang, Bruxelles, 2006.

og herunder en indsats for at gøre det mere attraktivt for virksomheder at etablere sig i regionen. De lave priser på virksomhedsgrunde er ikke i sig selv nok, og det er derfor nødvendigt med en mere offensiv strategi⁸.

Forslag til handling:

Branding af købstæderne

Et forslag er at brande sjællandske købstæder med udgangspunkt i byernes historie. Målet er at genskabe købstædernes selvstændige identitet.

En af måderne, hvorpå regionens byer kan gøres mere attraktive for såvel virksomheder som for bosætning, er at revitalisere det gamle købstadsbegreb. Mange opfatter provinsen som noget, der er mindre attraktivt, mens købstad signalerer en by med historie og tradition, hvilket er med til at give stedet sin helt egen identitet. Denne identitet bør for mange af de sjællandske købstæder forstærkes og tydeliggøres, hvorved det vil blive mere attraktivt at bosætte sig der samt etablere virksomhed.

Også muligheden for at kunne tilbyde såkaldt "green field location" kan betragtes som en af regionens styrker. Dette er specielt de lidt større virksomheder, som i denne sammenhæng er aktuelle.

Købstæder og "green field location" er to attraktioner, der sammen kan tiltrække virksomheder.

Virksomhederne i regionen skal forbedre deres muligheder for at tiltrække højtuddannet arbejdskraft, og de skal kunne byde på noget attraktivt. De grå industriområder skal forvandles. Indgangen skal kunne findes

og cafelignende kantinefaciliteter samt anden personalepleje skal i højsædet.

Det er vigtigt, at byen inden for en række af offentlige tilbud kan fremstå som attraktiv. Et godt skolevæsen, der er kendt for særlige tilbud, velfungerende børneinstitutioner med pladsgaranti samt let adgang til en gymnasieuddannelse bør også vægtes som væsentlige elementer i en fremtidig strategi for såvel bosætning som for firmaetablering.

Betydningen af trafikal infrastruktur

Trafikal infrastruktur er i princippet ikke en opgave for det regionale vækstforum. Der er dog ingen tvivl om, at en god infrastruktur også har betydning for den erhvervspolitiske udvikling.

Den trafikale infrastruktur er både et potentiale og en udfordring i Region Sjælland. Det gælder således, at både vejnet og banelinjer er orienteret mod transport til og fra hovedstaden. Til gengæld er det vanskeligere at komme på kryds og tværs i regionen. En meget stor del af arbejdsstyrken i Region Sjælland pendler til hovedstaden, og en velfungerende infrastruktur er afgørende herfor.

Det er forholdsvis nemt at komme til og fra hovedstaden - også for virksomheder, der har brug for at tiltrække arbejdskraft og afsætte varer. Det er dog velkendt, at en motorvej meget ofte medfører, at erhvervsudviklingen styrkes i de større byområder, mens bosætningen bliver væsentlig for yderområderne. >>

⁸ Henrik Toft Jensen: "Fra provinsby til købstad", RUC, 2006 (ikke publiceret).

Øget offentlig-privat samspil

Et eksempel på samspilsmulighederne mellem det private og det offentlige er på sundhedsområdet.

Sundhedssektoren kan betragtes som et af de største videnområder i regionen. Sektoren beskæftiger en stor del af regionens højtuddannede arbejdskraft på blandt andet sygehuse og social- og sundhedsinstitutioner i offentlig regi. Dermed er der et stort potentiale i forhold til samarbejde mellem det offentlige og det private om at dele den store viden, som findes i sektoren. Der ligger blandt andet et potentiale i at fremme et samarbejde med kommercielt sigte mellem virksomheder og sygehusvæsenet.

Endvidere bør samarbejdet på tværs af uddannelsessektoren udvides og forstærkes. Dette skal bidrage til at der sker en hensigtsmæssig videnuveksling mellem universitetet, de kortere samt mellemlange uddannelser og hele beskæftigelsesområdet indenfor regionens social- og sundhedserhverv.

Forslag til handling:

Offentlig-privat samarbejde

I de analyser, der er gennemført af det midlertidige vækstforum, peges der blandt andet på behovet for at styrke samarbejdet mellem den offentlige og den private sektor. Som eksempler nævnes de store potentialer inden for sundhedsområdet og det hensigtsmæssige i en styrket videnuveksling mellem viden- og uddannelsesinstitutioner og social- og sundhedserhvervene. Det midlertidige vækstforum foreslår, at den offentlige sektor bliver væsentlig mere udfarende på området og

i langt højere grad end hidtil afsøger, inden for hvilke områder, der er særligt gode betingelser for at styrke samarbejdet mellem den offentlige og den private sektor.

På grundlag af anbefalingerne i de internationale casestudier foreslås det endvidere - eventuelt med udgangspunkt i sundhedssektoren - at vækstforum undersøger, hvilke muligheder der er for at etablere egentlige offentlig-private partnerskaber.

Samspil mellem eksisterende institutioner

Der er i dag en række meget forskelligartede aktører, som hver især bidrager til at skabe gode erhvervspolitiske rammebetingelser i Region Sjælland. I den forbindelse kan nævnes de regionale erhvervsservicecentre, som regionen har tre af, samt en række kommunale erhvervsråd og kommunale samarbejder. Det er vigtigt, at det regionale vækstforum trækker på de erfaringer, som allerede er opbygget i regionen både i form af institutioner og i form af gennemførte analyser, projekter mv.⁹

Forslag til handling:

Sikre eksisterende erhvervsfremmekompetencer

Det midlertidige vækstforum har kortlagt eksisterende organisationer, projekter og analyser på erhvervsudviklingsområdet i regionen. Kortlægningen findes på hjemmesiden www.vfsj.dk.

Kortlægningen viser, at der er en række erfaringer, aktiviteter og kompetencer hos en lang række aktører at bygge videre på. De spidskompetencer, der er

⁹ Se i øvrigt den gennemførte kortlægning på www.vfsj.dk

udviklet i regionen, må ikke tabes på gulvet i den overgangstid vi er i, før de nye strukturer og en regional erhvervsudviklingsstrategi er helt på plads. Det midlertidige vækstforum foreslår derfor, at der snarest tages stilling til, hvor der eventuelt er problemer i overgangsfasen, og at der findes løsninger, herunder økonomiske, som kan sikre de eksisterende kompetencer i regionen, og som den regionale indsats skal bygge videre på i fremtiden.

Konkret foreslår det midlertidige vækstforum, at problemstillingen kommer på dagsordenen på et af de første møder i det regionale vækstforum, når dette etableres pr. 1. april 2006, med henblik på, at der kan gå anbefalinger videre til mulige finansieringskilder, herunder region, kommuner og staten.

En fokuseret regional indsats nytter

En vigtig opgave for det regionale vækstforum i Region Sjælland bliver at sikre de bedst mulige rammebetingelser for den regionale erhvervsudvikling med fokus på anvendelse af ny teknologi, udviklingen af de menneskelige ressourcer, innovation, videndeling og videnopbygning samt etablering og udvikling af nye virksomheder. Hertil kommer udvikling af turismeerhvervet og udviklingen af yderområderne.

Undersøgelser peger på, at gode regionale rammebetingelser i forhold til ovenstående områder har betydning for de regionale præstationer¹⁰. En fokuseret erhvervspolitisk indsats nytter noget. Lokalt og regionalt er der en række håndtag at skrue på i forhold til

ovennævnte indsatsområder. I den forbindelse kan fx fremhæves udbuddet af uddannelse i forhold til virksomhedernes efterspørgsel efter kompetente medarbejdere, offentlig og privat rådgivning, erhvervsservice og mulighed for at skaffe risikovillig kapital.

Hertil kommer tilstedeværelsen af klynger, samspillet mellem virksomhederne og forsknings- og uddannelsesinstitutionerne og udbredelsen af bredbånd. De regionale aktører har altså gode muligheder for at udvikle de regionale rammebetingelser, så de imødekommer de regionale udfordringer til gavn for den regionale vækst og konkurrenceevne.

For at sikre de bedst mulige regionale rammebetingelser er det vigtigt at kende de regionale styrker og svagheder. Det midlertidige vækstforum har gennemført en række analyser, som bidrager til at identificere regionens erhvervspolitiske styrker og svagheder.

Udviklingen af den regionale vækst og konkurrenceevne i Region Sjælland kræver, en styrkelse af de rammebetingelser, som er af særlig betydning for vækst og beskæftigelse i netop denne region. En række af de undersøgelser, som det midlertidige vækstforum har gennemført viser dels, hvordan rammebetingelserne for vækst er i dag, dels hvilke udfordringer der er i regionen. Resultaterne præsenteres nedenfor. □

¹⁰ Copenhagen Economics og Inside Consulting: "Udgangspunkt for vækst i Region Sjælland", 2005, udarbejdet for Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Fokus på innovation, videndeling og videnopbygning

16

Innovation og anvendelse af viden er en væsentlig forudsætning for vækst i virksomheder. Globaliseringen medfører til stadighed nye krav til fornyelse og forbedring af produkter og produktionsprocesser samt service.

► I takt med denne udvikling er innovation blevet et bredt begreb, og innovationsfremmende strategier må i højere grad bygge på et velbeskrevet og detaljeret billede af, hvilke typer virksomheder innovationsindsatsen skal gavne, hvilke forudsætninger virksomhederne har for innovation, hvilke typer af innovationer de udfører, og hvilke formål innovationerne har. Man kan sondre mellem tre former for innovation.

- Forskningsdreven innovation handler om at finde kommercielle muligheder i nye forskningsresultater
- Brugerdreven innovation er initieret i virksomhedernes samspil med fx kunder
- Prisdreven innovation, hvor udviklingen initieres af konkurrence på fx effektiv logistik og fleksibel produktion.

Også kvalificeret arbejdskraft er afgørende for innovation, ligesom viden om markedet. Vækst inden for forretningservice på områder som markedsføring, økonomistyring, IT og virksomhedskonsulenttydelser skyldes blandt andet, at funktioner, som virksomhederne tidligere selv udførte, nu outsources til specialiserede servicevirksomheder.

Fakta om innovation i Region Sjælland:

Innovation foregår forskelligt i de forskellige dele af erhvervslivet i regionen. Nogle brancher eller industrier samarbejder i højere grad end andre med universiteterne. Innovation i medicinalindustrien er i høj grad forskningsdreven. Det samme gælder et område som miljø og energi, som det midlertidige vækstforum har fået belyst nærmere. Virksomheder i maskinindustrien er i høj grad afhængig af egne innovationsprocesser. Afsættet for en stor andel af innovationerne er krav fra kunder og leverandører samt udviklingen på materiale- og maskin- og udstyrsområdet. En meget stor del af innovationerne kommer således fra sektoren selv. Der vil dog ofte være tale om udvikling af produkter, som er dele i andre industriers procesteknologi, fx i forhold til fødevarerindustrien. Byggevarer- og materialeområdet, som det midlertidige vækstforum også har fået belyst, er traditionelt i høj grad præget af bruger-dreven innovation¹¹.

Rammebetingelser for innovation

Vigtige rammebetingelser for innovation, videndeling og videnopbygning er fx:

¹¹ Oxford Research: "Klynger i Region Sjælland", udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland.

- den regionale innovationskapacitet forstået som fx udbuddet af specialiseret viden, adgang til risikovillig kapital, kvaliteten af videninstitutioner og innovationskulturen.
- Samspillet om innovation forstået som fx virksomhedernes samspil med videninstitutioner i og udenfor regionen, samspillet med andre virksomheder i og udenfor regionen og klyngerelationer.
- Tilstedeværelsen af højtuddannede i virksomhederne.

En benchmarking af Region Sjælland med hensyn til innovation viser, at Region Sjællands rammebetingelser for innovation er midt i feltet, sammenlignet med de øvrige danske regioner.

Regionen ligger på førstepladsen, når det gælder andelen af innovative virksomheder, der samarbejder med videninstitutioner, mens adgangen til og kendskabet til videninstitutioner er middel. Adgangen til kvalificeret personale vurderes under middel, mens virksomhederne er de næstmest omstillingsparate, når man sammenligner med de andre danske regioner. Med hensyn til venturekapital og adgangen til andre finansieringskilder kommer regionen på en sidsteplads¹².

En særlig udfordring, der er blevet peget på i Region Sjælland, er at forbedre det innovative samspil mellem virksomheder indbyrdes og mellem virksomheder og videninstitutioner. Det er en vigtig udfordring at skabe mulighed for, at aktører, der har forskellige kompetencer og tænker forskelligt, og som ikke normalt mødes, kan mødes. En anden vigtig udfordring er at udvikle eksisterende og potentielle erhvervsmæssige

styrkepositioner. Rundt i regionen arbejdes der allerede med at udvikle styrker og skabe gode vilkår for fremtidige vækstvirksomheder. Der er et udbredt ønske om at styrke rammebetingelser, der giver virksomhederne mulighed for at udvikle regionale erhvervsmæssige flagskibe eller fyrtårne, der kan skabe vækst og profilere regionen. Som nævnt er miljø og energi et område på vej frem i regionen, der med opbakning på sigt har potentiale til at udvikle sig til en regional klynge.

Styrkelse af anvendelsen af bioteknologi i innovationsprocesser i Region Sjælland kunne fx involvere skabelse af relevant infrastruktur (specialiseret væksthus og/eller attraktive boliger for kernemedarbejdere) med henblik på at tiltrække aktiviteter i form af spin-offs. Samtidig bør der gøres en indsats med hensyn til uddannelse af tekniske medarbejdere og certificering af potentielle underleverandører i regionen. Det drejer sig om at identificere de konkrete barrierer for de enkelte klyngers udvikling i Region Sjælland og forsøge at håndtere disse på en sammenhængende måde.

I forhold til at styrke udviklingen af en virksomhedsklynge kan det ofte være relevant at etablere en serie parallelle strategiske tiltag, der både retter sig mod virksomheder og individer¹³. Fx kan udvikling af en klynge ses i sammenhæng med en strategi for bosætning i forhold til at tiltrække en bestemt type af medarbejdere.

Forslag til handling:
Projekt for bruger- og medarbejderdreven innovation
 Det midlertidige vækstforum foreslår, at der igangsættes et projekt, der kan styrke den bruger- og med- >>

¹² Copenhagen Economics og Inside Consulting: "Udgangspunkt for vækst i Region Sjælland", 2005, udarbejdet for Erhvervs- og Byggestyrelsen.

¹³ Henrik Halkier: Region Sjælland - flere strenge at spille på? Udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, januar 2006.

arbejderdrevne innovation i erhvervslivet. Erfaringer fra Playford i Australien peger på at en innovations- og klyngeindsats bør tage udgangspunkt i *"working with what you have"* i regionen og se virksomhederne i et værdikædeperspektiv. En tilsvarende tilgang foreslås af Tyge Kjær fra RUC, som har udarbejdet et oplæg til det midlertidige vækstforum¹⁴.

Konkret foreslås det at iværksætte et projekt med grupper af virksomheder med fokus på det innovative samspil med deres brugere eller kunder. Projektet kan inddrage relevante videninstitutioner - i regionen, i hovedstadsområdet eller andre steder afhængig af, hvor og med hvem virksomhederne har relationer. Et væsentligt element i et sådant projekt kan være, at virksomhederne og deres medarbejdere lærer af hinanden i netværksgrupper.

Projektet kunne gennemføres af erhvervscentre mv. i regionen i samarbejde med relevante videninstitutioner og andre interesserede.

Idéer til udviklingen af de regionale rammebetingelser

Rammebetingelser for innovation, videndeling og videnopbygning i Region Sjælland kan fremmes på flere forskellige måder, eksempelvis via en øget informationsindsats over for virksomhederne med henblik på at formidle gode eksempler på, hvad virksomheder har fået ud af at samarbejde med andre om innovation.

Andre idéer til udvikling af de regionale rammebetingelser er, i højere grad, at se Region Sjællands styrker i

forhold til hovedstadsområdet og satse målrettet ud fra den arbejdsdeling, som nærheden til hovedstaden medfører. I forlængelse heraf er en styrkelse af aktører og centre, som kan facilitere brobyggende dialoger mellem virksomheder og mellem virksomhederne og videntrenerne også vigtig.

Workshops og fremtidsværksteder, hvor aktører sættes sammen på tværs - eksempelvis forskere, kreative/innovative personer, offentlige institutioner og små virksomheder - med henblik på videndeling er også en idé. I den forbindelse kan man også styrke koblinger mellem forskellige sektorer, fx IT og landbruget, som en måde at bygge og innovere på regionens styrkepositioner. En anden idé er en målrettet styrkelse af innovationsfremmende tiltag i forhold til specielle områder med klyngepotentiale, herunder fx tiltag til at øge industriel forarbejdning inden for fødevarersektoren.

Hertil kommer idéen om en målrettet indsats for at tiltrække videnarbejdere, herunder højtuddannet arbejdskraft til virksomhederne, hvilket er en forudsætning for innovation.

Tyge Kjær har blandt andet foreslået bottom-up baserede innovationsprogrammer med udgangspunkt i virksomhederne og de produktions- eller værdikæder de indgår i¹⁴. Tanken er, at virksomhederne indgår i et udviklingsprojekt sammen med et antal af dens regionale underleverandører eller kunder samt et antal globale underleverandører og relevante videninstitutioner og herigennem afdækker innovationsbehov og -potentiale.

¹⁴ Tyge Kjær: "Region Sjælland - Forslag til en fremtidig erhvervsudviklingsstrategi", oplæg til det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, januar 2006.

Et andet forslag er at fremme innovation baseret på de miljø- og kvalitetsstyringsystemer, mange virksomheder har i forvejen. Det kan som positiv sidegevinst medføre lavere energiforbrug og miljøbelastning.

Et godt eksempel: Frøavl i Region Sjælland - SEEDLAND

Danmark er verdens største eksportør af markfrø. Eksportværdien er over 1 mia. kr. 40 pct. af det danske areal for frøproduktion ligger i Vestsjælland-Storstrøm området, og alle markfrøfirmaer har produktion i området. Frøavl er således en af Region Sjællands styrkepositioner.

Den danske forskning i produktion af mark- og havefrø foregår ved Danmarks JordbrugsForsknings afdeling i Flakkebjerg. Derudover består klyngen af frøvirksomheder med mere end 400 ansatte og anslået 2000-2500 landmænd som er afhængige af produktion i regionen. Hertil kommer maskinproducenter, der laver specialiserede maskiner til såning, høst og tørring af mark- og havefrø. Erhvervet er i stigende grad afhængig af videnintensive kompetencer, produktudvikling, høje krav til dokumentation og sporbarhed samt kvalitet i produktionen. Indsatsen på området videreføres fra 2006 i et regionalt teknologicerter under navnet SEEDLAND.

Forslag til handling: Green Power Cluster

Oxford Research har for det midlertidige vækstforum udarbejdet en analyse af vækstpotentialer inden for energi og miljø. Analysen viser, at regionen har et spirende og perspektivrigt erhvervsliv inden for dette område, som kan danne grundlag for en regional styrkeposition. Det midlertidige vækstforum foreslår på den baggrund,

at der igangsættes en samlet indsats på området. Under overskriften "Green Power Cluster" foreslås en indsats organiseret med udgangspunkt i et klyngesekretariat. Sekretariatet skal arbejde målrettet på at integrere klyngens udfordringer med de regionale rammevilkår og de mange aktører, der kan medvirke til at realisere klyngens potentiale. Der skal samtidig skabes den meget vigtige kobling til forsknings- og udviklingsinstitutioner (FoU) i ind- og udland. Der skabes en kobling mellem regionens erhvervsliv inden for energi- og miljøområdet samt RUC og RISØ som regionens centrale forskningsaktører på området.

Derudover er det centralt, at der også bygges bro til Hovedstadsregionen. Mange af virksomhederne i Region Sjælland har hovedsæde i Hovedstadsregionen, ligesom FoU-aktiviteterne i stigende grad er integreret mellem aktørerne i Øresundsregionen.

Indsatsen bør fokuseres inden for følgende områder, som vurderes at være regionale styrkepositioner med udviklingspotentiale:

- Bioethanol
- Den industrielle Symbiose i Kalundborg
- Alternativ energi på Lolland
- Tiltrækning af blandt andet kemisk industri fra storbyområderne

Indsatsen bør koordineres regionalt via vækstforum, og det er vigtigt at få alle de centrale spillere med, herunder videncenter og virksomheder inden for de enkelte brancheområder. □

Fokus på anvendelse af ny teknologi

Ny teknologi er et vigtigt element i forhold til virksomhedernes innovations- evne. Vækst skabes blandt andet i et samspil mellem anvendelsen af ny teknologi og nye arbejdsprocesser i virksomhederne, fx i form af omstilling af virksomhedernes produktion og udvikling af medarbejdernes kvalifikationer.

► Den regionale indsats handler i høj grad om at understøtte virksomhedernes vidensopbygning og konkrete anvendelse af ny teknologi.

Fakta om ny teknologi i Region Sjælland:

En større andel af industrien i Region Sjælland er højteknologisk end i Danmark som helhed, og denne industri er i fremgang. Det drejer sig primært om fremstilling af medicin og i nogen grad medicinsk udstyr og instrumenter. Der er også fremgang for elektriske maskiner. For servicesektoren gælder det, at den videnintensive del ligger på niveau med landsgennemsnittet, men vokser langsommere. Det drejer sig blandt andet om forretningsservice og social- og sundhedsområdet. Den del af den videnintensive service, der kan defineres som high tech service, ligger godt under landsgennemsnittet beskæftigelsesmæssigt. Det drejer sig om post- og telekommunikation, IT-virksomhed samt forskning og udvikling¹⁵.

Informations- og kommunikationsteknologi er én form for teknologi, som i dag har betydning for udviklingsmulighederne i mange virksomheder.

Adgang til bredbånd er for eksempel af stor betydning for udviklingen i mange virksomheder. Men teknologi er mange ting, og andre former for teknologi vinder frem. På grund af erhvervsstrukturen i Region Sjælland er materialeteknologi, energiteknologi og bioteknologi vigtige teknologiområder for regionen.

Nogle vigtige rammebetingelser for virksomhedernes anvendelse af ny teknologi er:

- relevant infrastruktur, herunder IKT-infrastruktur i form af bredbånd.
- adgang til fornøden viden om de nye teknologier, blandt andet i form af adgang til arbejdskraft med relevante kvalifikationer, adgang til videninstitutioner eller adgang til rådgivning i forhold til nye teknologier.
- muligheder for at anvende de nye teknologier, herunder fx øget digitalisering.

Region Sjælland er blevet benchmarket mod de andre danske regioner med hensyn til rammebetingelserne for anvendelsen af ny teknologi. På grund af adgangen til data er der i analysen fokuseret på anvendelsen af IKT-teknologi. Samlet set ligger Region Sjælland på en tred-

¹⁵ Povl A. Hansen: "Teknologiniveauer, erhvervsstruktur og innovation i Region Sjælland", udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, Geografi, RUC 2006 (Teknologiniveauerne er baseret på OECD's klassificering).

jeplads set i forhold til de andre regioner. Region Sjælland ligger på andenpladsen, hvad angår digitalisering af kommunernes forvaltning. Regionen har en middel placering med hensyn til udbredelse og anvendelse af IT blandt borgerne samt generelle IT-kompetencer. Andelen af IT-uddannede i regionens arbejdsstyrke er dog under middel og giver en fjerdeplads¹⁶.

Region Sjælland har således en række udfordringer, hvis regionen skal styrke de regionale rammebetingelser i forhold til anvendelsen af ny teknologi.

En vigtig udfordring er at sikre en høj og kompetent anvendelse af IKT. Udbredelsen og anvendelsen af IT blandt borgere skal sikres. Tilstedeværelsen af IT-kompetencer er helt afgørende for en moderne virksomhed. Der er også behov for flere IT-uddannede i den sjællandske arbejdsstyrke. En undersøgelse¹⁷ viser, at en større og større andel af job findes i højteknologiske virksomheder, mens andelen af lavteknologiske job er stærkt faldende og også må forventes at falde i de kommende år.

En anden udfordring er at tilføre kompetencer og viden til de små og mellemstore virksomheder. Flere undersøgelser viser, at når der ansættes højtuddannede i små og mellemstore virksomheder, oplever virksomhederne vækst og genererer flere nye arbejdspladser.

I forbindelse med udarbejdelsen af grundlaget for en erhvervsudviklingsstrategi er der blevet peget på, at mange små og mellemstore virksomheder i Region Sjælland mangler kompetencer og viden til at arbejde målrettet med innovation og vækst. Ofte er de ikke

opmærksomme på det udviklingspotentiale, der ligger i at bringe ny viden og kompetencer ind i virksomheden.

Idéer til udviklingen af de regionale rammebetingelser

Rammebetingelserne for anvendelsen af ny teknologi kan fx udvikles via en målrettet indsats for at få flere højtuddannede ud i de små og mellemstore virksomheder. Det kan fx ske gennem initiativer i stil med videnpilotordningerne, der har til formål at øge andelen af små og mellemstore virksomheder, der ansætter højtuddannede. En mulighed er også initiativer, hvor flere virksomheder deler en akademiker. Endelig er erhvervsph.d-ordningen et vigtigt instrument. En anden mulighed for udvikling af rammebetingelserne er tiltag, der sikrer, at virksomhederne får adgang til viden om ny teknologi, herunder via samspil mellem virksomheder og forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

Forslag til handling: Videnmedarbejdere

Der er gjort mange gode erfaringer med ansættelse af højtuddannede i små og mellemstore virksomheder i årenes løb. I regionen er der allerede succes med projektet Viden til Vestsjælland udført af Erhvervs- og Videncenter Vestsjælland for Vestsjællands Amt, hvor den særlige opsøgende aktivitet med en konsulent i marken har ført til gode resultater, som der bliver lagt mærke til i hele landet.

Det midlertidige vækstforum foreslår et initiativ som bygger ovenpå og styrker den regionale indsats for at skabe det nødvendige møde mellem de højtuddannede og virksomhederne. >>

¹⁶ Copenhagen Economics og Inside Consulting: "Udgangspunkt for vækst i Region Sjælland - De første skridt til et faktabaseret grundlag", udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, oktober 2005.

¹⁷ Povl A. Hansen: "Teknologiniveauer, erhvervsstruktur og innovation i Region Sjælland", udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland, Geografi, RUC 2006.

Det foreslås at sætte særlig fokus på videnmedarbejdere inden for teknologi, organisation, produktion, markedsføring og kommunikation. De kan være med til at løfte niveauet for IT og anden teknologi i virksomhederne.

Et afgørende element er en opsøgende aktivitet over for virksomhederne for at afdække deres behov og udviklingsønsker og samtidig et samarbejde med videninstitutioner, AC mv. med henblik på at finde de rigtige kandidater. Som led i projektet bør der være mulighed for samarbejdsprojekter mellem virksomheder og videninstitutioner om løsning af specifikke behov i virksomhederne, sådan som det er muligt inden for videnpilotordningen.

Aktører som kunne gennemføre et sådant initiativ kunne være erhvervscentre i samarbejde med RUC og andre uddannelsesinstitutioner, Det Regionale Beskæftigelsesråd, AC m.fl. □

Fokus på etablering og udvikling af nye virksomheder

En væsentlig forudsætning for, at Danmark - og Region Sjælland - fortsat kan opretholde et højt nationalt velfærdsniveau er, at de danske virksomheder og offentlige kompetenceområder fortsat udvikler deres konkurrenceevne.

► Etablering af nye virksomheder eller knopskydning fra eksisterende er - sammen med de eksisterende virksomheder - afgørende for, at virksomhedernes samlede udbud af services og produkter er opdateret i forhold til den aktuelle efterspørgsel. Et aktivt iværksættermiljø - som spirer med nye ideer og virksomheder - er et væsentligt element i at rejse en underskov af nye virksomheder - hvoraf nogle forhåbentlig vokser sig så store, at vi i fremtiden skal leve af dem.

Fakta om etablering og udvikling af nye virksomheder i Region Sjælland

- Region Sjælland har forholdsvis mange iværksættere
- Region Sjælland har en høj andel af gazellevirksomheder
- Regionen har færre såkaldte vækstiværksættere end andre regioner - dvs. blandt de nye virksomheder i regionen, er der langt mellem dem som skaber mange jobs

Blandt aktørerne på området for etablering og udvikling af nye virksomheder i Region Sjælland er:

- De lokale/kommunale erhvervsråd/-centre
- Storstrøms Erhvervscenter
- Erhvervsservicecenter Roskilde Amt
- Erhvervsservicecenter Vestsjælland

- [Forskerparken CAT](#)
- [Connect Denmark Zealand](#)
- [Copenhagen Capacity](#)

Vigtige rammebetingelser for etablering og udvikling af nye virksomheder er udbudet af offentlig og privat rådgivning, iværksætternes kompetencer fx forstået som iværksætternes uddannelse, iværksætternes erfaring fra lignende brancher, indholdet af entrepreneurship i de regionale uddannelser mv. Hertil kommer fx finansiering af iværksættere, herunder fx venturekapital, lokale bankers iværksætterudlån mv.

I den gennemførte benchmarking af Region Sjælland i forhold til de andre danske regioner har Region Sjælland på flere områder de svageste rammebetingelser. Eksempelvis er Region Sjælland den region, hvor der er investeret mindst venturekapital i forhold til regionens befolkningsstørrelse. Der er en stor udbredelse af den offentlige erhvervsservice målt på virksomhedskontakter, men kendskabet til erhvervsservicesystemet i befolkningen er beskedent. I forhold til iværksætterkultur er der en middelstor andel af befolkningen, der overvejer at starte egen virksomhed, mens kun få højt uddannede starter egen virksomhed. >>

Knopskydning fra eksisterende virksomheder er en vigtig kilde til etablering af nye virksomheder. Samtidig kan man regionalt overveje initiativer til at fremme samarbejde mellem fx iværksættere og eksisterende virksomheder. Derved kan man måske i højere grad udnytte de innovative, forretningsorienterede ideer som opstår i etablerede virksomheder, men som i mange tilfælde ikke bliver udnyttet, fordi ideen ikke passer ind i virksomhedens øvrige aktiviteter. Andre gode ideer opstår på videninstitutioner, men bliver ikke realiseret, fordi ophavsmanden mangler ressourcer eller viden til at udvikle ideen til forretning.

Forslag til handling:

Rugekasser for vækstiværksættere

Det midlertidige vækstforum foreslår, at der med udgangspunkt i de regionale erfaringer med udviklingshuse, iværksætterhuse mv. samt Globaliseringsrådets udspil på iværksætterområdet arbejdes videre med mulighederne for rugekasser for vækstiværksættere. Elementer i et sådant initiativ kan være knopskydning fra eksisterende virksomheder. Der kan arbejdes med rugekasser med plads til såvel vækstiværksættere som traditionelle iværksættere og mindre etablerede virksomheder. Et andet væsentligt element kan være en mentor/rådgiverfunktion som giver virksomhederne mulighed for sparring, rådgivning og kontaktskabelse i deres udviklingsforløb. Forslaget går således ud på at samordne og lære af de erfaringer der allerede er i regionen med henblik på at udvikle det videre i sammenhæng med Globaliseringsrådets udspil.

Et andet og mere diffust element af betydning for etablering og udvikling af nye virksomheder er, om der eksisterer en iværksætterkultur. Samtidig er der stor

forskel på iværksætteres målsætning; fx ønsker nogle blot at være selvstændige, andre er drevet af en særlig ide eller måske af at få opbygget en stor og succesfuld virksomhed. Regionen har forholdsvis mange iværksættere, men deres overlevelsesrate er lille sammenlignet med iværksættere i andre regioner. Hvis der skal skabes flere arbejdspladser, er der brug for at sikre udviklingen af de iværksættere, som har det største vækstpotentiale. Med henblik på at hæve succesraten kan der også skabes netværk omkring iværksætterne og sikre øget samarbejde mellem det etablerede erhvervsliv og iværksætterne.

Særligt videntunge og globalt orienterede iværksættere er vigtige. Det skyldes, at de videntunge iværksættere og globalt orienterede iværksættere har en positiv effekt på resten af regionen gennem høje lønninger og samtidigt en indvirkning på underleverandørernes produktivitet og videnindholdet i deres produkter. I Region Sjælland er kun en meget lille del af iværksætterne vækstiværksættere. Til gengæld står de få for en meget stor andel af eksporten fra nyetablerede virksomheder.

Vækstiværksættere er vejen frem

Region Sjælland har forholdsvis mange iværksættere, men relativt få vækstiværksættere, som ellers er af stor betydning for den regionale udvikling¹⁸. Generelt set er de nyetablerede virksomheders bidrag som vækstskabere beskedent. Langt de fleste nye virksomheder forbliver små enkeltmandsvirksomheder uden den store beskæftigelsesmæssige eller økonomiske betydning. Undersøgelser, hvor alle nystartede virksomheder i 1995/96 følges frem til 2001 og tilsvarende fra 1998/99 til 2004, viser, at det efter 6 års levetid kun er 10-11 pct. af iværksætterne, der omsætter for mere

¹⁸ Kent T. Nielsen: "Region Sjælland - er der behov for flere iværksættere?", januar 2006, udarbejdet for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland.

end 1 mio. kr. om året, mens mere end halvdelen af nyetableringerne ikke længere eksisterer. Den lille gruppe (10-11 pct.) af de oprindelige nyetableringer tegner sig imidlertid for en meget stor del af de nyetablerede virksomheders samlede økonomiske bidrag 6 år efter etableringen, idet de står for:

- 75 procent af den samlede beskæftigelse,
- 87 procent af omsætningen,
- 90 procent af værditilvæksten, og
- 99 procent af eksporten.

Den samlede omsætning i de nye virksomheder, der blev etableret i 1998 og 1999, var i 2004 forøget med 4 mia. kroner - fra 16 til 20 mia. kroner. I samme periode øgedes den samlede omsætning i byerhvervene med 527 mia. kroner. Iværksætternes bidrag er derfor forholdsvis beskedent. Undersøgelserne viser, at vækstskaberne blandt iværksætterne findes inden for de mere traditionelle erhverv, som industri, bygge & anlæg og engroshandel, og at de er nogenlunde jævnt fordelt ud over landet.

Idéer til udviklingen af de regionale rammebetingelser

Rammebetingelserne for iværksætteri kan fx styrkes via etablering af "rugekasser" for iværksættere - herunder både vækstiværksættere og traditionelle iværksættere. Miljøer, der kan understøtte iværksætterindsatsen kan dels være fysiske i form af iværksætterhuse eller forskerparker/erhvervsparker omkring store virksomheder, dels virtuelle i form af netværk af virksomheder, rådgivere og andre ressourcepersoner. Fremme tilgængeligheden til venturekapital er også en afgørende rammebetingelse. Iværksætterkulturen kan styrkes gennem en målrettet indsats, der begynder allerede i folkeskolen. En mulighed er at styrke samspillet mellem folkeskolen og det private erhvervsliv via praktikordninger, efteruddan-

nelse af lærere og besøg af erhvervsledere på skolerne. Tiltrækning af high-tech spin-offs gennem en kombination af specialiserede rugekasser med fælles service, løbende rådgivning, venturekapital, eventuelt i kombination med en bosætningsstrategi, er også en idé. Attraktive boliger kan være en forudsætning for at tiltrække særlige grupper af højtuddannede. Hertil kommer skabelse af netværk og organisering af erfaringsoverførsel fra erfarne erhvervsfolk til iværksættervirksomheder, herunder fx via etablering af professionelle bestyrelser, mentorordninger eller fadderordninger.

En styrkelse af rammebetingelserne kan også ske ved at fremme videnoverførsel fra fx forskningsinstitutioner til virksomheder - fx ved at etablere en enhed, som indsamler gode ideer. En anden mulighed er fremme af samarbejde mellem de forskellige rådgivere, FoU-institutioner, erhvervsskoler mv. og bidrage til at aktørerne går sammen i projekter - med udgangspunkt i kompetencer og ikke geografi. "Adopter en iværksætter" - et samspil mellem lokale virksomhedsnetværk eller klubber og en iværksætter om hjælp til netværks-kontakter, gode råd og fx lån af udstyr eller faciliteter er også en styrkelse af de regionale rammebetingelser.

Forslag til handling:

Risikovillig kapital til regionens virksomheder

Analysen for det midlertidige vækstforum og andre analyser placerer regionen som den svageste, hvad angår adgang til risikovillig kapital. Der har været en række tiltag for at afhjælpe dette, herunder et kapitalindskud i CAT fra amterne i regionen samt Connects aktiviteter. Det foreslås, at det regionale vækstforum går i dialog med Vækstfonden, CAT, pengeinstitutter m.fl. om udvikling af konkrete initiativer for tiltrækning af mere risikovillig kapital til virksomheder i regionen. □

Kvalificering af arbejdsstyrken og opdateret viden er afgørende for virksomhedernes vækst og udvikling. Uddannelse og kompetenceløft af medarbejderne har betydning for mulighederne for at skabe innovation i virksomhederne og anvendelsen af ny teknologi.

Fokus på udvikling af menneskelige ressourcer

► Som udgangspunkt er der brug for en fokuseret indsats, der begynder i folkeskolen og fortsætter hele vejen op gennem uddannelsessystemet. Hertil vil det være relevant at sikre stadig kvalitet og kapacitet på de nødvendige uddannelsesinstitutioner og at udnytte nærheden til København og Odense.

Men det er også væsentligt at fokusere på de grupper, der allerede er på arbejdsmarkedet, de grupper, der er på vej på arbejdsmarkedet, herunder de unge, samt de grupper, som udgør en potentiel del af arbejdsstyrken, men umiddelbart står udenfor. I den forbindelse er jobrotation, efteruddannelse, seniorordninger mv. vigtige initiativer. Det er vigtigt, at arbejdsstyrkens udbud af kompetencer matcher virksomhedernes efterspørgsel.

Udviklingen af de menneskelige ressourcer kræver på den ene side, at uddannelsesniveaueet højnes generelt i regionen. På den anden side kræver udviklingen af de menneskelige ressourcer også, at flere personer får en uddannelse. Udviklingen af de menneskelige ressourcer fordrer en differentieret indsats afhængigt af målgruppe og afhængigt af virksomhedernes behov.

Fakta om udviklingen af menneskelige ressourcer i Region Sjælland

- Uddannelsesniveaueet i Region Sjælland er tæt på det nationale gennemsnit.
- Der er væsentlige forskelle i arbejdsstyrkens uddannelsesprofil i Region Sjælland. I store træk ses en sammenhæng mellem uddannelsesniveaue og afstand fra København. Jo tættere man kommer Hovedstaden, jo højere uddannet er de beskæftigede.
- Der er relativt få uddannelsespladser i regionen, men nærheden til Storkøbenhavn betyder, at der er en stor pendling til uddannelsespladser i Storkøbenhavn.
- Der er lokaliseret en række grunduddannelser og ungdomsuddannelser i regionen - traditionelt i de gamle købstæder.
- Der er igangsat en lang række initiativer mellem erhvervsskoler og erhvervsliv for at fremme kompetencerne inden for de lokale styrkepositioner. På Lolland-Falster med fokus på turisme og oplevelser, i Sydsjælland med fokus på handel og service, i Køge Bugt området med fokus på transport og logistik og Roskilde med fokus på musik. >>

Vigtige rammebetingelser for udviklingen af de menneskelige ressourcer kan fx være regionens udbud af relevante kompetencer, herunder bredden af uddannelserne i regionen, kvaliteten og relevansen af uddannelserne samt samspillet mellem uddannelsesinstitutionerne og erhvervslivet. Hertil kommer rammerne for ledelses- og organisationsudvikling, herunder virksomhedernes adgang til professionelle ledere, adgang til lederuddannelse og udbuddet af rådgiverkompetencer i regionen.

Region Sjællands rammebetingelser kommer i en benchmarking i forhold til de andre danske regioner ud som de svageste. Det er dog vanskeligt at drage konklusioner på baggrund af denne benchmarking, fordi Region Sjælland ikke mindst uddannelsesmæssigt hænger tæt sammen med hovedstadsregionen. Men Region Sjælland har det laveste antal uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere sammenlignet med andre danske regioner. Tilgængeligheden i regionen er dog relativ god.

Der er peget på, at det er en betydelig udfordring at skabe et uddannelsesudbud i regionen, der modsvarer arbejdskraftens og virksomhedernes behov. Dette kan både ske via samarbejde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner i regionen og via samspil med uddannelsesinstitutioner i hovedstaden.

Det er også en udfordring at sikre, at der er et vist antal elever og kompetente undervisere (kritisk masse) i de enkelte uddannelsesmiljøer med henblik på at sikre den faglige kvalitet i uddannelser på alle niveauer. Det kan betyde, at det vil være hensigtsmæssigt med specialisering og arbejdsdeling mellem institutionerne, især på de korte og mellemlange videregående uddannelser og erhvervsuddannelserne.

Den demografiske udvikling i såvel store dele af Danmark som i Region Sjælland betyder, at der for dele af erhvervslivet ligger en udfordring i at rekruttere unge

som afløsning for dem, der træder ud af arbejdsmarkedet. Et yderligere fokus på dette vil gavne virksomhederne selv og vil også i et vist omfang kunne sikre, at flere bliver boende længere i lokalsamfundet. Dele af regionen har dog et stort arbejdskraftspotentiale, som til gavn for væksten og den enkelte bør sættes i spil. Udvidelse af arbejdsstyrken handler i høj grad også om integration af nydanskere på arbejdsmarkedet.

Idéer til udvikling af de regionale rammebetingelser

Rammebetingelserne for udviklingen af de menneskelige ressourcer kan fx styrkes via uddannelsesudviklingsprogrammer - fx imellem de forskellige uddannelsessektorer og erhvervslivet i bred forstand - eller via etablering af dialogforum med deltagelse af uddannelsesinstitutioner, herunder RUC, andre videregående uddannelsesinstitutioner, gymnasier, tekniske skoler osv., med henblik på at fremme arbejdsdeling, specialisering og udvikling af nye uddannelser på de forskellige uddannelsesinstitutioner.

Yderligere fokus på samarbejde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner om konkrete aktiviteter, der skal understøtte og udvikle regionale styrkepositioner kan også medvirke til udviklingen af rammebetingelserne. Udarbejdelsen af målrettede bosætningsstrategier og bosætningskampagner, herunder i forhold til unge, der rejser fra regionen for at uddanne sig er også af betydning.

Forslag til handling:

Dialog om uddannelsesudvikling

Det midlertidige vækstforum foreslår at skabe rum for dialog om uddannelsesudvikling, nærmere bestemt skabe det nødvendige møde, hvor RUC, CVU'er, erhvervsuddannelser m.fl. sammen med andre relevante aktører drøfter muligheder for arbejdsdeling, nærmere samarbejde og udvikling af nye uddannelser målrettet regionens behov samt nye metoder til videnoverføring.

Fokus på vækst og udvikling i turismeerhvervet

Det regionale vækstforum har en særlig opgave i forhold til at sikre udvikling af turismeerhvervet, der særligt i yderområderne er et vigtigt erhverv.

► Fakta om turismeerhvervet i Region Sjælland:

Turisterhvervet i Region Sjælland omsætter for 4,874 mia. kroner, og beskæftigelsen udgør 7.655 årsværk. Der er årligt 4.521.000 overnatninger i regionen. Hovedparten af de overnattende gæster kommer fra Danmark eller Tyskland (2003-tal).

Der er en række turismeorganisationer i regionen, herunder Østdansk Turisme og Wonderful Copenhagen og en række lokale og regionale turistforeninger og turistråd. Samspillet med Wonderful Copenhagen er vigtigt, særligt i forbindelse med produktudvikling.

Region Sjælland har en række gode forudsætninger for at kunne styrke udviklingen i turismeerhvervet og sikre, at Region Sjælland fortsat vil kunne tiltrække gæster fra udlandet og resten af Danmark.

For det første har Region Sjælland masser af oplevelser og gode historier at byde på. Mange områder i Region Sjælland har stor kulturhistorisk værdi, og nærheden til Hovedstaden kan i denne sammenhæng udnyttes til at fortælle vigtige historier om både regionens og hele Danmarks udvikling. Region Sjælland har altid haft en vigtig historisk betydning.

For det andet har Region Sjælland en god beliggenhed i forhold til store turismemarkeder, herunder både Hovedstaden, Tyskland, Sverige og de østeuropæiske

lande. Det er relativt let at komme både til og fra Region Sjælland fra disse lande. Det er vigtigt, at regionen udnytter de muligheder, der er for at nå de potentielle målgrupper, som findes uden for regionen.

For det tredje har regionen allerede i dag et bredt og varieret turismeudbud, der har appel til forskellige målgrupper. Region Sjælland er kendetegnet ved at rumme en lang række af de værdier, som især børnefamilier efterspørger, når de vælger feriedestination, herunder et unikt landskabsbillede, mange kilometer kystlinie med attraktive badestrande og spændende fjordmiljøer, attraktive kystnære sommerhusområder, fredelige og rolige omgivelser, hyggelige landsbymiljøer, spændende attraktioner mv. Der er ligeledes gode muligheder for erhvervsturisme, herunder ikke mindst på grund af nærheden til hovedstaden. På den ene side er det vigtigt at opretholde et bredt og varieret udbud. På den anden side er det dog også vigtigt, at Region Sjælland har en klar turismepolitisk profil.

For det fjerde arbejdes der allerede i dag målrettet med henblik på at styrke udviklingen af turismeerhvervet. Der er fokus på betydning af uddannelse, forskning og udvikling inden for leisure-området. Turisterhvervet står dog over for en række udfordringer. Dels er der behov for produktudvikling og kompetenceudvikling, og dels er der brug for øget samspil mellem flere strenge på turismeområdet. >>

Turismeerhvervet er kendetegnet ved et bredt turismesubud med få store attraktioner og mange små, som dækker over et meget varieret udbud. Både attraktionerne, kystturismen og erhvervsturismen er vigtig for regionen, men samtidig er et meget stort aktiv for regionen nærheden til Hovedstadsområdet mange tilbud kombineret med regionens egne attraktioner. Et samspil mellem flere strege kan således være af vigtig betydning for udviklingen af turismeerhvervet i Region Sjælland.

Turisterhvervet har et stort udviklingspotentiale og kan fx udgøre et væsentligt udviklingsområde i forhold til yderområderne. Udviklingen af turismeerhvervet er både afhængig af, at der udvikles nye produkter, at nye teknologier, herunder IKT, bringes i anvendelse, at der er fokus på kompetenceudvikling, uddannelse, lederudvikling mv., samt at nye turismevirksomheder finder det attraktivt at etablere sig i regionen.

En række af de initiativer, der kan medvirke til at styrke de erhvervspolitiske rammebetingelser i Region Sjælland, og som er beskrevet i de foregående afsnit, er således også særdeles relevante for turismevirksomheder.

Idéer til udviklingen af de regionale rammebetingelser

Der kan peges på en række yderligere strategiske satsningsområder i turismøjemed, som alle medvirker til at imødekomme disse udfordringer. Særligt skal fremhæves samarbejde mellem erhverv og uddannelses- og forskningsinstitutioner, bedre kapacitetsudnyttelse, herunder udvikling af helårsturisme samt brugerreven innovation - også på tværs af brancher. Samtidig kan der sættes fokus på regional arbejdsdeling med klar regional profil, regional markedsføring og kommunika-

tion samt offentlig/privat samarbejde om udvikling af turismeprodukter, herunder fx lokal produktion i form af kunst, håndværk samt fødevarer.

Forslag til handling:

Produkt- og konceptudvikling for helårsturisme

Det midlertidige vækstforum foreslår, at der udvikles en regional indsats for turismeudvikling, som baseres på regionens potentialer og nærheden til internationale metropoler. Tiltag for at tiltrække turister fra fx hovedstaden forudsætter gode oplevelsesmuligheder som fx kultur- og naturtilbud, mulighed for ro samt faciliteter som sommerhuse mv. Udviklingen af købstæderne og deres faciliteter er blandt andet en væsentlig forudsætning for regionens attraktivitet.

Et øget offentlig-privat samarbejde mellem aktørerne i regionen, og samarbejde mellem aktører i Region Sjælland og Region Hovedstaden bør fremmes.

Konkret kan der fx tænkes på helårsturisme som forlængede weekender for travle storbymennesker i høj-kvalitetsferieboliger, beliggende i renoverede landbrugsbygninger og med alle moderne faciliteter (bredbånd, trådløst netværk og høj service) eller via mere fleksibel anvendelse af den eksisterende sommerhusmasse.

Sådanne faciliteter kombineres med muligheden for oplevelser baseret på regionens kulturelle, historiske og naturgivne muligheder. Udvikling af lokal produktion - herunder fx fødevarer - kan også give nye turismeattraktioner. □

Fokus på udviklingsaktiviteter for yderområderne

Det regionale vækstforum har en særlig opgave med hensyn til at sikre udviklingsaktiviteter i yderområderne, der typisk er præget af en erhvervsmæssig udvikling, der er svagere end i resten af landet - og resten af regionen. Det skal fortsat være attraktivt at bo og arbejde i disse områder.

► Region Sjælland udgør et varieret udviklingsbillede med vækstcentre, yderområder, byer og landdistrikter, som rummer forskellige udfordringer og muligheder, men har det til fælles, at de er hinandens forudsætninger for vækst og udvikling. Det er en væsentlig udfordring for det regionale vækstforum at sikre, at der skabes vækst i hele Region Sjælland således, at der opnås en regional balance.

Fakta om yderområder i Region Sjælland

Yderområderne har en skæv aldersfordeling karakteriseret ved en høj andel ældre og en lavere andel i den erhvervsaktive alder. Mange unge flytter væk på grund af manglende uddannelsesmuligheder og vender ikke tilbage.

Erhvervsstrukturen er præget af traditionelle erhverv, herunder landbrug, som udfordres af videnøkonomien. Hertil kommer, at der er mangel på arbejdskraft inden for særlige brancher.

Yderområderne har lavere erhvervsindkomst end landsgennemsnittet. En stor andel af personer er på overførselsindkomst, og på Lolland-Falster er der en stor andel unge, svage ledige i forhold til landsgennemsnittet.

Generelt er der en lav succesrate for iværksættere, mangel på risikovillig kapital, lavt niveau af innovation og et begrænset udbud af videregående uddannelser.

Lolland-Falster blev i 2003 udpeget som et af regeringens ni regionale vækstsamarbejder. Der er i den forbindelse udarbejdet en strategi for udviklingen af Lolland-Falster samt iværksat en række konkrete initiativer, der skal fremme vækst og udvikling på Lolland-Falster.

Lolland-Falster, Møn og flere mindre øer omkring Sjælland er i perioden 2000-2006 udpeget som støtteberettigede områder under EU's strukturfonde (mål 2-programmet).

Hovedudfordringerne for udviklingen af yderområderne er at styrke rammebetingelserne inden for alle ovennævnte områder: Innovation, videndeling og videnopbygning, anvendelse af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder samt udvikling af menneskelige ressourcer. Yderområderne har typisk et efterslæb på alle disse områder.

Samtidig med, at yderområderne typisk er kendetegnet ved en række udfordringer, er de ligeledes kendetegnet ved en række styrker og kvaliteter.

Yderområderne er ofte kendetegnet ved værdier, som i stigende grad efterspørges såsom naturområder, fredelige og rolige omgivelser samt et generelt lavere omkostningsniveau, hvad enten det handler om at bo eller drive erhverv i området. >>

De mindre øer kan dog stå over for helt særlige udfordringer herunder ikke mindst infrastrukturelt. Yderområderne i Region Sjælland er - når der ses bort fra de mindre øer - kendetegnet ved, en god strategisk placering mellem Øresunds-regionen og Hamburg - Berlin samt en stabil og omstillingsparat arbejdskraft. Samtidig er der de senere år oparbejdet en række spidskompetencer og specialiseringer, som kan danne grundlag for innovation og udvikling. Huspriserne i disse områder er desuden meget attraktive sammenlignet med priserne i områder nærmere hovedstaden og de større byer.

Særligt på Lolland-Falster er der udviklet regionale spidskompetencer, der kan danne grundlag for innovation og udvikling, herunder blandt andet inden for energi & miljø, plantefibre og -råstoffer, omstilling i jordbruget samt frøavl.

Generelt er der i yderområderne attraktive naturområder og særligt i de kystnære områder store sommerhusområder. Der er i erhvervspolitisk henseende stor fokus på betydningen af turismeerhvervet, hvilket understøttes på uddannelsessiden af forsknings- og udviklingsspecialisering inden for oplevelsesområdet på CEUS i Nykøbing Falster. Der er generelt i yderområderne - herunder også på en række af de mindre øer - betydelige kompetencer og erfaringer inden for omstilling i landbrug, nicheprodukter, fødevarenetværk mv., hvilket kan danne grundlag for udvikling af nye produkter, herunder fx lokale fødevarer og kunstindustri, til gavn for den regionale vækst.

Idéer til udviklingen af de regionale rammebetingelser

I bestræbelserne på at skabe gode forudsætninger for vækst og udvikling kan der peges på en række satsningsområder, der er målrettet de særlige udfordringer og muligheder, der kendetegner yderområderne.

En række af disse tiltag er i tråd med de tiltag, der er nævnt ovenfor, men særligt kan fremhæves innovation og iværksætteri i turismeerhvervet. Hertil kommer kompetenceudvikling, videreudvikling af spidskompetencer og omstilling i landbruget. Afslutningsvis kan synliggørelse af muligheder og styrker over for erhvervslivet/tiltrækning af investeringer være et vigtigt satsningsområde.

Forslag til handling:

Kortlægge yderområdernes potentialer

Vækstforum har en særlig rolle i forbindelse med at fremme udviklingen i regionens yderområder. Yderområderne har traditionelt haft status som geografiske randområder med ekstra store udfordringer, på grund af negativ befolkningsudvikling, få virksomheder og et generelt begrænset potentiale for erhvervsudvikling.

I den kommende regional- og erhvervsudvikling for Region Sjælland vil det være særligt vigtigt at der skabes en ny opfattelse af yderområdebegrebet. Det væsentlige er i den forbindelse at fremhæve de mange fordele og udviklingsmæssige muligheder som ligger i regionens yderområder.

Yderområderne skal ses som en styrke for regionen i betragtning af de kendetegn som er unikke for områderne, såsom natur, kultur og livskvalitet. En tendens er, at flere og flere mennesker finder det attraktivt at flytte fra byerne og ud i landdistrikterne, blandt andet på grund af nærheden til de naturmæssige attraktioner.

Samtidig er der gode muligheder for at etablere nye typer af erhverv, som afløser for de traditionelle produktionserhverv, som typisk har været lokaliseret i yderområder. Gamle lagerhaller og produktionsbygninger kan huse nye erhvervstyper. Og havnefronten i mange af regionens kystbyer vil kunne benyttes til attraktive lejligheder. □

Hvad kan vi lære af omverdenen?

I de internationale casestudier, som det midlertidige vækstforum har bedt Oxford Research om at gennemføre, peges der på en række initiativer, der kan bruges som inspiration, når analyser og udredninger skal omsættes til vision, strategi og konkrete handlinger. De fire forskellige geografiske områder, der indgår i studiet, har - som Region Sjælland - alle en storby som nærmeste nabo.

► Analysen¹⁹ viser eksempler, der ligger på linie med aktiviteter, der allerede er igangsat et eller flere steder i Region Sjælland, og der er eksempler på aktiviteter, der kræver nytænkning, fx i forhold til udviklingen af attraktive boligområder.

Region Sjælland er allerede og kan fortsat udvikles som et attraktivt bosætningsområde. Der skal i bestræbelserne for at udvikle byerne, landsbyerne og bosætningen i det åbne land tænkes i styrkelse af livskvaliteten, både for dem, der bor og arbejder inden for regionens grænser, og for dem der arbejder fx i Hovedstaden, men foretrækker at bo udenfor storbyen.

I Stirling i Skotland, der ligger i nærheden af både Edinburgh og Glasgow har man arbejdet målrettet med "quality of life", som et centralt led i en langsigtet bosætningsstrategi. Et af de gennemførte initiativer er etableringen af et stort moderne shoppingcenter i bymidten. Grundtanken er, at centret skal medvirke til at forbedre livskvaliteten for Stirling og oplandet. Centrets placering

som en integreret del af bymidten er en del af den langsigtede satsning på at gøre bykernen til et attraktivt bo-, opholds- og handelsområde. Planen blev gennemført i et tæt offentlig-privat samspil, der indeholdt en detaljeret handlingsplan med mere end 100 konkrete initiativer.

Som en naturlig forlængelse af satsningen på at forbedre livskvaliteten, har Stirling også satset på at øge antallet af besøgende og overnattende turister samt øge værditilvæksten med 50 pct. på turismeområdet.

I casen fra Østfold ved Oslo er det regionale udviklingsarbejde ligeledes bygget op omkring et formaliseret offentlig-privat samspil. Samarbejdet er baseret på forpligtigende skriftlige aftaler. Metoden har ført til en række positive resultater, blandt andet styrkelsen af to klynger indenfor miljøenergi og IT, men der peges også på et andet resultat, der på lidt længere sigt måske kan vise sig at have den største effekt. Den meget bevidste satsning på det tætte offentlige-private samarbejde har betydet ændring af den grundlæggende tankegang hos

¹⁹ Internationale casestudier til inspiration for Region Sjælland. Oxford Research, februar 2006.

mange udviklingsaktører. Man bevæger sig i stigende grad væk fra de individuelle initiativer på forskellige niveauer og arbejder i stedet i retning af større sammenhængende programaktiviteter. Det er blandt andet kommet til udtryk i en øget satsning på kompetence inden for sundheds- og socialområdet. Østfoldregionen har også satset på kompetenceudvikling over et bredere spektrum, der blandt andet gennem en klar fokusering på at dække efterspørgslen efter kompetencer i området har betydet, at man har kunnet finde løsninger på flaskehalsproblemerne på arbejdsmarkedet.

Region Sjælland har - ud over at være naboregion til hovedstaden - også det fællestræk med Østfold, at regionen har grænseregionale interesser. Østfold er en del af det norsk-svenske udviklingssamarbejde i "GO-regionen", der blandt andet omfatter både Oslo og Göteborg. Målet med det tværnationale samarbejde er at gøre regionen mere attraktiv for virksomheds-etablering og bosætning og skabe en region, der er tilstrækkelig stærk til at klare sig i konkurrence med andre regioner i Europa.

Samarbejdet har gennem en bevidst og målrettet lobbyvirksomhed medvirket til at fremrykke udbygningen af motorvejen mellem Oslo og Göteborg, og der arbejdes pt. på at få fremrykket udbygningen af jernbanen mellem de to byer. Der er en række fællestræk i tænkningen bag etableringen af "GO-regionen" og samarbejdet i "STRING-projektet", der strækker sig fra det sydlige Sverige over Sjælland og ned til det nordligste Tyskland.

Det midlertidige vækstforums indsats for at tilvejebringe det bedst mulige grundlag for udarbejdelsen af den erhvervsudviklingsstrategi, som forventes at blive

en af de første opgaver for det regionale vækstforum, har skabt et mere klart billede af Region Sjællands styrker og svagheder.

Det danner et godt grundlag for at følge tankegangen bag erhvervsudviklingstiltagene i City of Playford i Australien, der er baseret på "working with what you have". I City of Playford har man som det første skridt i erhvervsudviklingsarbejdet fokuseret på de styrker, svagheder, kompetencer og den viden, der er i regionen. Regionen har herefter, ved at anerkende og satse på de eksisterende regionale styrkepositioner, øget regionens konkurrencefordele.

Et sidste element, der kan trækkes frem fra de internationale casestudier, er de positive erfaringer fra Forth Vally i Skotland, hvor regional understøttelse og koordinering af lokale udviklingsinitiativer, som fx det tidligere omtalte fra Stirling, har øget effekten af den skotske erhvervsfremmeindsats væsentligt.

Sammenfattende synes de internationale erfaringer at anbefale, at det regionale vækstforum skal sikre, at erhvervsudviklingsstrategien er baseret på nytænkning, bygger på de styrker, der er i regionen, både regionalt og subregionalt, er åben over for impulser udefra, ikke mindst i forhold til hovedstaden og de samarbejdsmuligheder det byder på, sammen med relationerne til de øvrige naboregioner, herunder Skåne og Tyskland og skaber grundlag for at koordinere og understøtte udviklingsinitiativerne i regionen. □

Organisatoriske erfaringer og udfordringer

I løbet af foråret 2005 viste der sig et bredt ønske blandt amter, kommuner og erhvervsliv om at fremrykke indsatsen i forhold til de regionale vækstfora, og som følge heraf tog økonomi- og erhvervsministeren initiativ til at etablere midlertidige regionale vækstfora, som fungerer ind til 1. april 2006.

► Arbejdet i det midlertidige vækstforum for Region Sjælland

Den vigtigste opgave for det midlertidige vækstforum for Region Sjælland har været at skabe grundlaget for en regional erhvervsudviklingsstrategi. Hertil kommer deltagelsen i udarbejdelsen af de nye strukturfondsprogrammer.

Det midlertidige vækstforum for Region Sjælland har gennemført en række analyser med henblik på at skabe et kvalificeret grundlag for den fremadrettede strategiske indsats. Resultaterne kan findes på www.vfsj.dk.

For det første er der foretaget en kortlægning af de tidligere og igangværende erhvervsmæssige aktiviteter i Region Sjælland, herunder projekter, analyser og institutioner. Kortlægningen er ikke fuldstændig, men giver et godt billede af de mangeartede typer af aktiviteter, der har betydning for den regionale erhvervspolitiske udvikling.

For det andet er der udarbejdet et socioøkonomisk overblik over regionen med særligt fokus på faktorer, der har betydning for erhvervsudviklingen, herunder erhvervsstrukturen, pendling, uddannelse, ledighed mv.

For det tredje er der gennemført en regional benchmarking af Region Sjællands konkurrenceevne, klynger mv.

For det fjerde er der udarbejdet en virksomhedsrettet analyse, der for det første går i dybden med to erhverv, byggevarer og byggematerialer samt miljø og energi. Innovation i byggevarer og byggematerialer er i højere grad brugerdreven, mens innovation i miljø og energi er forskningsdreven. Byggevarer og byggematerialer fylder i dag meget i Region Sjælland. Miljø og energi har et stort potentiale og er på vej op i regionen. For det andet undersøges teknologiniveauet, erhvervsstrukturen og innovationen i Region Sjælland.

For det femte er der gennemført en analyse af udenlandske regioner, som har fællestræk med Region Sjælland, og som har formået at skabe vækst. Region Sjælland har blandt andet en særlig udfordring på grund af nærheden til hovedstadsregionen.

Foruden analyserne har det midlertidige vækstforum afholdt fire tematiske workshops for regionale ressourcepersoner. Temaerne var turisme, iværksætter, menneskelige ressourcer samt innovation og anvendelse af ny teknologi. Desuden er medlemmerne af det midlertidige vækstforum blevet interviewet om deres syn på regionens udfordringer.

Tre uafhængige forskere - Henrik Halkier fra Ålborg Universitet, Kent T. Nielsen fra Handelshøjskolen i Århus og Tyge Kjær fra RUC - har desuden kommet med kritiske indspil til resultaterne af interviews og workshops som perspektivering.

I forlængelse af mødet i oktober 2005 med temaet "et fælles udgangspunkt" offentliggjorde det midlertidige vækstforum en faktapublikation, der medvirker til at give et indtryk af den erhvervs-mæssige status i Region Sjælland. I forlængelse af debatdagen og mødet i januar 2006 med temaet "et fælles billede" offentliggjorde det midlertidige vækstforum et oplæg, der peger på en række vækstpolitiske udfordringer for Region Sjælland.

Det midlertidige vækstforum for Region Sjælland har også været inddraget i udarbejdelsen af de nye EU-strukturfondsprogrammer under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Det midlertidige

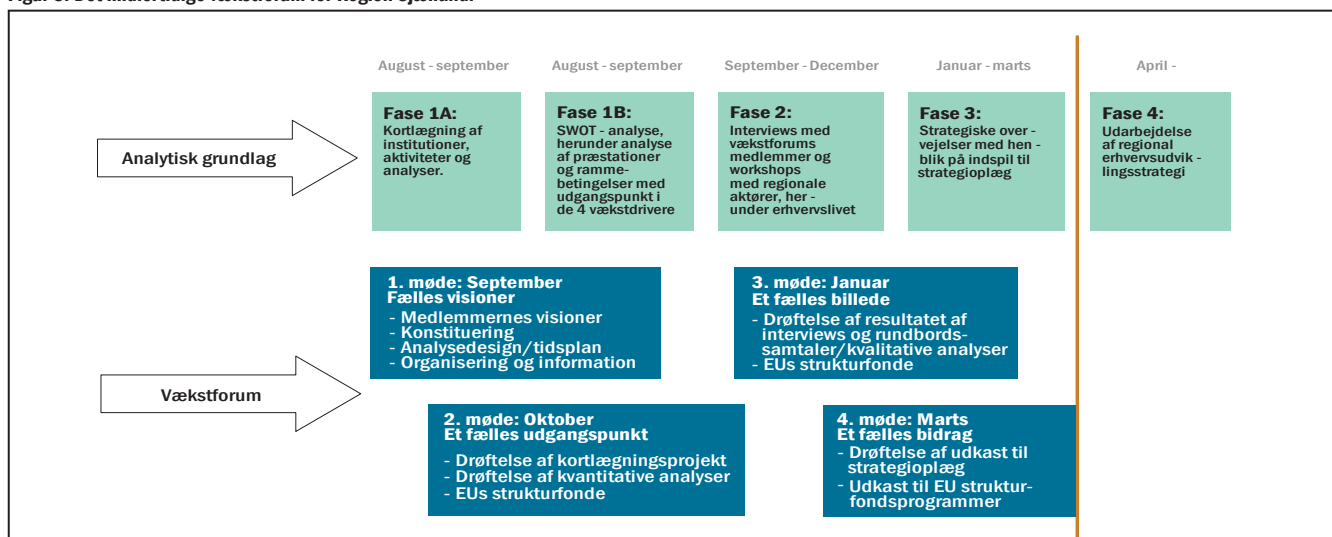
vækstforum har haft lejlighed til at drøfte den strategiske ramme, skitser til programmerne og udkast til programmerne. Både den strategiske ramme og programindholdet får betydning for, hvordan det regionale vækstforum kan prioritere midlerne efter 1. januar 2007.

Roller og samspil

Den 1. april 2006 etableres regionale vækstfora i alle regioner. De regionale vækstfora er offentlig-private partnerskaber, som hver består af 20 medlemmer fra offentlige myndigheder, uddannelsesinstitutioner og erhvervslivet i den enkelte region.

De regionale vækstfora skal operere inden for rammerne af lov om erhvervsfremme og har til opgave inden for de nationale rammer at udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi for regionen, at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår samt inden for den fastlagte erhvervsudviklingsstrategi at udvikle og afgive indstilling >>

Figur 3. Det midlertidige vækstforum for Region Sjælland.

om medfinansiering af regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

På baggrund af ovenstående er det det midlertidige vækstforums vurdering, at der er skabt et godt grundlag for den erhvervsudviklingsstrategi, som nu skal udarbejdes. Der vil naturligvis løbende være behov for iværksættelse af nye analyser på relevante områder. For at sikre et bredt ejerskab til aktiviteterne i det regionale vækstforum anbefales det, at ressourcepersoner fra virksomheder, uddannelses- og forskningsinstitutioner, relevante organisationer mv. også fremover inddrages aktivt i det strategiske arbejde.

Erfaringerne fra arbejdet i det midlertidige vækstforum har vist, at et bredt ejerskab hertil er vigtigt for at skabe resultater.

Det midlertidige vækstforum er blevet betjent af et kernesekretariat med repræsentanter fra kommuner, herunder flere kommunale samarbejder, amter, staten, RUC og Storstrøms Erhvervscenter. Kernesekretariatet har løbende afholdt møder. Kriteriet for medlemskab af kernesekretariatet har været, at medlemmerne har brugt mindst 2 dage om ugen på vækstforumsarbejde.

Herudover er der nedsat et bredt sekretariat med deltagelse af arbejdsmarkedets parter, organisationer og øvrige offentlige repræsentanter, som har ønsket at holde sig orienteret om det midlertidige vækstforums arbejde. Det brede sekretariat har holdt møde umiddelbart før og efter møderne i det midlertidige vækstforum. Disse møder har dels givet aktørerne mulighed for at komme med indspil til det midlertidige vækstfo-

rum, dels sikre ejerskab til resultaterne af det midlertidige vækstforums arbejde.

Større opgaver har været løst i projekter, hvor interesserede fra kredsen af parter i det midlertidige vækstforum frit har kunnet melde sig. Det har været et krav, at alle projekter skulle være forankret i kernesekretariatet. Generelt har alle projekter haft bred repræsentation.

Det er regionsrådet, der skal stille sekretariat til rådighed for det regionale vækstforum i Region Sjælland. Sekretariatet refererer til formanden for vækstforum. Som led i betjeningen af vækstforum kan sekretariatet indgå i dialog og samarbejde med aktører som uddannelsesinstitutioner, konsulentvirksomheder, offentlige myndigheder mv., der skønnes at kunne bidrage til en kvalificeret sekretariatsbetjening.

Det anbefales, at der sikres et bredt ejerskab til det regionale vækstforums arbejde baseret på en netværksorganisation, der omfatter hele regionen. □

DET MIDLERTIDIGE
VÆKSTFORUM

Vækstforum - Region Sjælland på vej.

Et grundlag for den fremtidige erhversudviklingsstrategi er udgivet af det midlertidige vækstforum for Region Sjælland.

